

מצות אכילה שתיה לוויה

בין נשואי הפנים בעיירה זאסלב שבאוקראינה נמנה היה החסיד והנגיד ר' לייביש. אחוזה נאה היתה לו, בה היו שדות מוריקי תבואה, בה עבדו פועלים רבים. את התבואה היו טוחנים, ומהקמח היו מוכרים ליהודים ושאינם כאלו, ומכך היתה הכנסתו גדולה. לצד שדות אלו היו לו לר' לייביש גם כרמים מלאי ענבי כרם משובחים הנותנים את תנובתם, מהם היה מוכר ומהכנסתם השתכר ממון רב. ואם לא די בכך, גם מספר רפתות של בהמות היו לו, מהם היה מוכר בהמות רבות לבתי מטבחים, וממכירתם היה משלשל לכיסו הון רב... משגדל הונו של ר' לייביש, ידע גם 'לכלכל' את מעשיו, ולגמול חסדים טובים עם כל יהודי מישראל. בצמוד לאחוזתו הקים בית הכנסת אורחים גדול של אכילה ולינה. במקום זה יכלו אורחים לקבל ארוחה מזינה ומשביעה, ואף גם מיטה נוחה להניח עליה את עצמותיהם מטלטולי הדרך, כל זאת חנים אין כסף, כאשר כל מחסורם על ר' לייביש שעמד עליהם לשרתם בצורה נפלאה ביותר. גומל חסדים טובים היה בממונו וגופו, ותמיד היה ראש וראשון לכל דבר שבקדושה ולכל דבר שבצדקה. כל עני ואביון התקבל בביתו בסבר פנים יפות, והיו עניים בני ביתו, והוא, ברוחב לבו גם מעניק לכולם ממתנת ידו. אלא, שכל עושרו אינו שווה לו, בשל אותה צרה שכבר פוקדת אותו בשנים האחרונות שלוש פעמים רצופות, ואינו יודע את טיבה ואת טעמה. נקישות עזות נשמעו על דלת ביתו של ר' לייביש. בעוד הוא מתכונן לקום ממקומו ולפתוח את הדלת, נפתחה זו בבהילות, ואל החדר התפרץ אחד מהמשרתים שעבד בבית הכנסת אורחים של מעבידו, כשהוא קורא בבהלה לעבר בעל הבית: ר' לייביש! חושה מהר אל תעמוד שריפה גדולה פרצה בחדרים של בית הכנסת אורחים". כחץ מקשת התרומם ר' לייביש, ורץ לעבר בית האורחים שלו, ואכן עיניו רואות כמה חדרים שכבר היו למאכולת אש, משל היו עשויים מקש וגבבא. לא חלפה אלא שעה קלה, וכל האכסניה הפכה לעיי חרבות ולהרי פחמים. ברם, עשירותו של ר' לייביש עדיין עמדה לימינו, ובמשך כמה שבועות עמל לשקם את הנזקים. ואמנם, לא חלפה אלא מחצית השנה, ושוב שקק המקום חיים כמקודם. חלפה שנה, והצרה הגעתו בשנית. דליקה נוספת פרצה ברכוש אחר שלו, קשה פי כמה מונים מקודמתה. באחד הימים, בעוד ר' לייביש יושב בחדרו, מחשב את חשבונותיו, נכנס במרוצה לחדרו אחד ממנהלי העבודה, כשהוא זועק לעומתו: כבוד בעל הבית! שריפה! דליקה! שריפה גדולה משתוללת בשדות התבואה. חלקות רבות של תבואה כבר עלו בלהבות, ואם לא די בכך, גם בכרמים הסמוכים להם פרצה שריפה גדולה". ואכן, גם עתה כדאשתקד. כבר מרחוק הבחין ר' לייביש בלשונות האש האימתניות אשר מלחכות בהנאה גלויה את כל מרחבי השדות והכרמים, כאשר גם עשן כבד מכסה את כל המרחב.

מצות אכילה שתיה לוויה

ההפסד היה עצום כל כך, שכן השריפה התפרצה דווקא כאשר הפועלים היו נכונים לקצור את התבואה שנגדלה, ולבצור את הענבים. ואולם, באם חשב ר' לייביש כי בכך נסתיימה כבר סאת צרותיו, הרי שנתבדה.

בחלוף שנה נוספת, פגעה בו שוב מידת הדין. באותה תקופה נעדר ר' לייביש מביתו, שכן יצא לשוב על פני ארץ, ודווקא בהיותו רחוק מביתו ומאחוזתו הגעתו הדליקה השלישית... דליקה מסתורית פשטה ביום מן הימים בכמה רפתות אשר לו, ועד שלא היה ספק כיצד להציל אי אלו בהמות מן הדליקה, נשרפו בהמות רבות.

הדליקות הללו כמעט והעבירו את ר' לייביש על דעתו. סהרורי הסתובב בביתו, מתבונן ומנסה להבין מדוע ארע לו צרה שכזאת, ודווקא בצורה של שריפה זה שלוש פעמים. ומשלא עלתה בידו להבין, היה ממתין לשעת כושר, שמא יוכל אי פעם לידע ולהבין מה זה ועל מה זה.

בעיר אוסטרהא הסמוכה התגורר באותו שנים הרה"ק רבי צבי הירש זי"ע, מתלמידיו של מרנא ורבנא הבעש"ט הקדוש זי"ע, וכפעם בפעם היה יוצא לשוב על פני ארץ, כדי למצוא נשמות נדחות ולקרבתם אל אבינו שבשמים. באחת מנסיעותיו הגיע רבי צבי הירש לעת ערב לעיירה זאסלב, שם ביקש לעשות את הלילה באכסנייתו של ר' לייביש. בהכנס רבי צבי הירש בשערי האכסניה עם משמשו, שמח ר' לייביש לקראתו. בחרדת קודש ובשמחה קיבל את פני הצדיק, כשהוא מודה ומשבח להקב"ה על שזיכה אותו באורח חשוב שכזה. והיתה שמחתו של ר' לייביש כה עצומה על שזכה לארח את הצדיק במחיצתו, עד שמרוב התרגשות לא הצליח ליתן תנומה לעפעפיו כל אותו לילה, אלא נותר לעמוד על משמרתו שמא יצטרך הצדיק לדבר מה. באותה שעה, נזכר ר' לייביש בצרה המשונה אשר פוקדת אותו כבר שלוש שנים, כמין 'חזקה', וכהזכרו כן, אמר לעצמו: מאת ה' היתה זאת להביא את הצדיק הזה לביתנו. הנה הגיעה שעת הכושר, לשאול אותו למה השי"ת מעניש אותי דווקא בעונש של שריפות מדי שנה. בעלות השחר, עוד בטרם התפלל תפילת שחרית, הורה הרה"ק רבי צבי הירש למשמשו להכין את העגלה תיכף ומיד לנסיעה, שכן חפץ הוא להגיע לעיר פולנאה, שם יתפללו תפילת שחרית. המשמש עשה ככל שנצטווה, ואז, בעוד המשמש עסוק היה בהכנת העגלה, נפרד רבי צבי הירש ממארחו ר' לייביש, כשהוא מרעיף עליו ברכות לרוב, כי יראה אך טוב וחסד, שפע ברכה והצלחה כל ימי חייו.

באותם רגעים מצא לעצמו ר' לייביש את שעת הכושר, והשיח לפני הרה"ק רבי צבי הירש את צרת השדות אשר פקדה אותו זה שלוש פעמים. רבי צבי הירש האזין לדבריו של ר' לייביש אך לא השיבו דבר. חלף זאת נפנה לעבר משמשו, יחדיו יצאו השניים במהירות מהאכסניה אל העגלה המוכנה, כשפניהם מועדות לעבר פולנאה לתפילת שחרית. ור' לייביש נותר לעמוד על מקומו, מבלי להבין

מצות אכילה שתיה לוויה

מה ארע עתה.

אך יצאה העגלה את שערי העיירה זאסלב, ירט הדרך לנגדם והעגלה טעתה בדרך לא דרך...

העגלה עשתה את דרכה סחור סחור במשך שעה ארוכה, אך לא הגיעה...

רבי צבי הירש עסוק היה בתורתו, והמשמש לא ידע את אשר לפניו, והעגלון ידע כי הוא נוסע בדרך

הנכונה... חלפה שעה ארוכה והעגלה נכנסה בשערי העיירה פונינקא...

הגעתי! הכריז העגלון בעוד הוא עוצר העגלה נפתחה של אכסניה כלשהיא, הגעתי לפונינקא!"

אלא, שרבי צבי הירש נענה לו מיד: "לפונינקא? הרי רציתי להגיע לפולנאה ולא לפונינקא?

אמנם השמות דומים במקצת, אבל לא לכאן חפצתי להגיע. שמא טעית בדרך. ואולם, כיון שכבר

הגענו לכאן, הגיע זמן תפילה, הבה ונרד ליד אכסניה זו, וכאן נתפלל תפילת שחרית! אלא, שכא-

שר נכנסו בשערי האכסניה, הבחין רבי צבי הירש כי מדבר באכסניה של ערלים שיכורים שהתנגלו

בשתייתם מתחת לשולחנות, וכי במקום זה לא יוכלו להתפלל.

לאחר רגעים מספר הפנה רבי צבי הירש למשמשו ואמר לו לנסוע במהירות בחזרה לזאסלב, לביתו

של ר' לייביש, ולהביאו לכאן. ולא אחר המשמש לעשות ככל אשר ציוהו הצדיק. ר' לייביש ניצב על

עומדו למול רבי צבי הירש, ואז שאלו הרבי: מקודם סיפרת לי שאתה מקיים מצות הכנסת אורחים

בכל לב ונפש. התוכל לספר לו כיצד אתה מקיים את המצוה הזאת?"

כשהאורח מגיע אלי השיב ר' לייביש "אני מקבלו בסבר פנים יפות תיכף בבואו אני מגיש לפניו צלוחית

יין לשתיה. לאחר מכן אני מגיש לפניו ארוחה דשנה, ואם הוא חפץ ללון, אני מכין לו מיטה נוחה לשכב

עליה. והיה, בצאתו מביתי, באם הוא נצרך אני גם מעניק לו מנחת יד הגונה: ורבי צבי הירש ממשיך

לשאול: ומה עוד אתה עושה עמו? ר' לייביש משיב בשאלה: מה עד יש לעשות? נענה רבי צבי הירש

ואמר לו: אכילה ושתיה ותו לא? האם אינך משתדל לקיים בכל אורח גם מצות לוויה, ללוותו לדרכו

כשהוא יוצא מביתך, כדי שיגיע למחוז חפצו לחיים ולשלום? ר' לייביש מתפלל: "ללוות את האורח?

מעולם לא ידעתי כי חלק מהמצוה היא גם ללוות את האורחים. ידעתי שיש להאכילם ולהשקותם

ולתת להם מקום ללון, אבל ללוות? מה גם שאני טרוד בעסקי, ואין ביכולתי ללוות כל אורח ואורח..."

דע לך ר' לייביש, אמר רבי צבי הירש, שבשל כך באות עליך שריפות כל שנה. את מצות הכנסת

אורחים למדים אנו מאברהם אבינו ע"ה, שנודע היה בהכנסת אורחים שלו, עליו נאמר ואברהם

הולך עמם לשלחם, "הוא הלך גם ללוות את האורחים, כי גם ללוות היא חלק מהמצוה. ולא עוד, על

הכנסת אורחים נאמר "ויטע אשל בבאר שבע", אש"ל נוטריקון אכילה שתיה לוויה. אבל אתה,

ר' לייביש, מחסר את האות ל' מהתיבה אש"ל, לכן אצלך נותרות רק האותיות א"ש בכך שאינך מקיים

מצות לוויה, ודבר זה גורם אצלך לשריפות של אש בכל שנה. ולא בכדי קראתיך דווקא לכאן כדי

מצות אכילה שתיה לוויה

לומר לך את הדברים. שכך אם היית הולך עימי ללוותיני ולהראות לי את הדרך הנכונה, הייתי מגיע לפולנאה, אליה חפצתי להגיע ולא לפונינקא. אמנם לדידי אין זה הפסד מרובה כל כך, שהרי בעגלתי יכול אני להגיע גם לפולנאה טרם יעבור זמן תפילה, אבל מה יעשה אורח שמשרך את דרכו ללא עגלה? אם היה מתרחש אצלו מעשה שכזה, היה מאחר זמן תפילת שחרית, הכל בגלל שלא הלכת עמו ללוותו. מעתה ואילך, סיים רבי צבי הירש ואמר לר' לייביש, הוי זהיר ביותר לקיים בכל אורח גם מצות לוויה בצאתו מביתך, וכי אז לא ישמע שום שוד ושבר ולא שריפות ולא דליקות ברכושך, ואך טוב וחסד ישררו בביתך ואצל כל משפחתך מעתה ועד עולם.

שמח וטוב לב שב ר' לייביש לעיירתו, כשהוא מקבל על עצמו מכאן ואילך להיזהר ביותר לא רק באכילה ושתיה לאורחים, אלא גם במצות לוויה, כדי להתדבק במידותיו של אברהם אבינו. ואכן, מכאן ואילך לא ארעו כל שריפות באחוזתו, ואך שלום ושלוה סבבו אותו כל הימים.